

בבא מציעא קטז עניין: הבית והעליה

יערות דבש ח"ב דרוש טז

הן מזיד [יבמות קכא:]. והנה בבא מציעא מייירי מן בינונים הנוטים לכף זכות, דאמרין [רה"ש יז:] ורב חסד, מטה כלפי חסד. וזהו פשפש בצד דרומי, דפונה לימין. והבינוני חייב לפשפש במעשיו איך נוטים, להימין או להשמאל ח"ו, ולכך נקרא פשפוש, והוא בבא מציעא, ולכך בינוני חלק רע וחלק טוב מחלקי הגוף שהוא כתנות אור אם באלף ואם בעין, ושנים אוחזים בו הטוב והרע, זה מושך לכאן וזה לכאן, זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי ויחלוקו [ב"מ ב.], כי הוא חצי לטוב וחצי לביש:

והנה ידוע מ"ש הזוהר וכיחוד האר"י בגלגולים ובשאר חבורים, שכאשר האדם חטא וה' רוצה לזכותו לבל ידח ממנו נדח, כי חפץ חסד הוא ברוך שמו לנצח, שולח משמים איזה נשמת צדיק גמור להתעבר בו בסוד עיבור, ושוכן אתו עמו לנהלו בדרך הישר אור ולא חשך, עד שמביאו לתכלית הטוב והשלימות. וזו היא כוונת הבית והעליה, שנפחת הבית, היינו שהוא רוצה לסור מדרכי ה', וזהו שנפחת, הרי בעל עליה יורד ודר למטה, והיינו צדיק גמור כנ"ל, יורד ממדריגתו ושורשו ומקורו בנועם צרור החיים, ודר למטה עד שיתקן הכל בשורשו וגלגולו. וזהו ענין צדיק מחזיר הבינוני לטוב. ולכן סיים בב"מ בפרק הבית והעליה:

נועם אלימלך ח"ב פרשת שלח

לבעל הבית לבנות, פירוש שהקב"ה אומר לאדם לבנות, שיעלה בפעולותיו הטהורים הניצוצי הקדושה שיש באותן הכלים. ולא רצה כי האדם אינו יכול לפעול דבר גדול כזה בעצמו, כי הוא שפל אנשים * יורד בעל העליה אל הבית ודר בתוכה ובונה, דהיינו כביכול צריך הקב"ה בעצמו לירד למטה, ולזה ירדה השכינה עמנו בגלות למען ללקט אותן הניצוצין נ"ח * ובעל הבית מחזיר לו יציאותיו, פירוש כי על ידי מה הקב"ה יורד למטה הלא הוא אין סוף ברוך הוא וברוך שמו אין בו תואר ודמיון, אלא מצד מדותיו כי מדותיו נתגלו בזה העולם, והם 'הגדולה והגבורה והתפארת' וכל המדות שלו * וזה צריכין אנו להחזיר לו אותן יציאותיו, פירוש המדות שעל ידם הוא דר בעולם הזה, וצריכין אנחנו להודות ולשבח אליו במדותיו, דהיינו בגדולה ובגבורה ובתפארת * וזה נקרא החזרת יציאותיו, דהיינו שאנו מחזירין אליו השירות ותשבחות באותן המדות שהאציל יורד אלינו. וזהו פירוש המשנה דכלים 'אשריכם כלים כו', כי בריאות האדם גם כן היתה על דרך זה, כי האדם נולד ממקום טומאה, ומתחילה אין לו שום שכל, והנשמה היא האור והגוף הוא הכלי, והאדם צריך לזכך עצמו כל כך עד שיעשה מן החומר צורה נ"ט, ויעלה האור למעלה לאור העליון מקום מחצבה ושורשה * ולזה אמרה המשנה 'אשריכם כלים שנכנסתם בטומאה' דהיינו מקום טומאה, ויצאתם בטהרה' אחר כך כשמזדככים אותם הם יוצאים בטהרה *

משם * ונקדים לפרש משנה אחת (ב"מ פ"י מ"ג) נב' הבית והעליה של שניהם שנפלו, אומר בעל העליה לבעל הבית לבנות כו' ויחזיר לו יציאותיו * ועוד משנה אחת סוף מסכת כלים (פ"ל מ"ד) 'אשריכם כלים שנכנסתם בטומאה ויצאתם בטהרה', וזו המשנה סתומה בלי פירוש כלל * והנראה היותר מכוין בפירוש המשנה הוא כך, כי ידוע שיש אורות וכלים, והאורות הם למעלה בעולמות עליונים והכלים הם למטה בזה העולם, ולמה היה זה, כדי להוציא הרפ"ח ניצוצין שנפלו בקליפה כידוע ליודעי חן נ"ד * ועיקר כוונת התורה והמצות להעלות הניצוצין שנפלו נ"ה, ולבררם עד שהם יגיעו גם כן אל האורות, והכלים הם נשארים אחר כך למטה כמתים, כמו שנאמר (בראשית א, ב) 'ורוח אלקים מרחפת' רפ"ח מ"ת נ"ו * וזה עיקר עבודת האדם לתקן זאת נ"ו * ונאמר בפסוק (תהלים קטו, טז) 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם', הוא גם כן הפירוש כך כמו שנתבאר, ש'השמים' שהם האורות הם למעלה, והכלים נתן הבורא ברוך הוא למטה 'לבני אדם' שהם יעלו הפנימיות שיש באותן הכלים למעלה, והחיצונית ישארו למטה * וזהו 'והארץ נתן לבני אדם'. והעולם הזה נקרא 'בית', והשמים הם נקראים 'עליה'. וזהו פירוש המשנה 'הבית והעליה של שנים', היינו של הבורא ברוך הוא והאדם, שה'עליה' שהם השמים של הבורא, וה'בית' שהם הארץ היא של האדם, 'שנפלו' היינו כמו שכתבתי לעיל, שהם הכלים שיש בהם ניצוצי הקדושה מלמעלה, והכלי הוא של מטה. 'אומר בעל העליה